

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 11. jaanuar 2022
(OR. en)

5153/22

AGRI 5
AGRIORG 3
AGRIFIN 2

MÄRKUS

Saatja:	Nõukogu peasekretariaat
Saaja:	Nõukogu
Teema:	Turuolukord - Arvamuste vahetus

Käesoleva dokumendi lisas edastatakse delegatsioonidele eespool nimetatud teemat käsitlev märkus käsitlemiseks nõukogu 17. jaanuari 2022. aasta istungil (põllumajandus ja kalandus).

Põllumajandusturu olukord**Üldist**

1. Kuigi hiljutiste COVID-19sse nakatumiste kasvu mõju ei ole veel selge, on ELi põllumajandus- ja toidutootmissektor praeguseks COVID-19 kriisist üldiselt taastunud pärast seda, kui järk-järgult hakati taasavama toitlustusteenuseid osutavaid asutusi ning kaotama kriisi tõttu inimeste ja kaupade liikumisele seatud piiranguid. Eksport taastus jõudsalt, kasvades 2021. aasta jaanuarist septembrini eelmise aastaga võrreldes 8 %. Samuti realiseerus kahepoolse kaubavahetuse taastumine Ühendkuningriigiga, mis on ELi esimene ekspordisihikoht. Siiski on olulisi riske seoses tulevaste piirikontrollide ebakindlusega ning Ühendkuningriigi ja kolmandate riikide vahel hiljuti allkirjastatud vabakaubanduslepingute mõjuga. Samuti tuleks hoolikalt jälgida rahvusvahelistest arengutest tingitud muude kaubanduspiirangute mõju.
2. ELi põllumajandusturget toetab aastatel 2021/22 suurenev ülemaailmne nõudlus, mille tulemuseks on kõrged maailmaturu hinnad. FAO toiduainete hinnaindeks, mis kajastab maailma põllumajandustoodete hindu, oli 2021. aasta novembris eelmise aastaga võrreldes 27 % kõrgem. Põllumajandustoodete hindade tõus kajastub ka liidu hindades: Eurostati põllumajandustoodete hinnaindeks oli 2021. aasta kolmandas kvartalis keskmiselt 13 % kõrgem kui aasta tagasi. Mitmete tegurite koosmõju, sealhulgas maailmamajanduse taastumine ja suurenenud nõudlus gaasi järele, aitas kaasa praegusele energiahindade tõusule, eelkõige maagaasi hinna tõusule Euroopas, ning need on sööstnud uutesse kõrgustesse. Energiahindade tõus avaldab suurt mõju enamiku põllumajandussisendite hindadele. See kehtib eelkõige väetise hindade kohta, mis on aasta jooksul enam kui kahekordistunud. Maailmapanga väetiseindeks oli 2021. aasta novembris 165 % kõrgem kui 2020. aasta novembris. Eelkõige lämmastikväetise hinnad on tihedalt seotud maagaasi hinnaga, kuna maagaas on ammooniumi ja karbamiidi tootmise peamine lähteaine. Maailmapanga andmetel oli karbamiidi ja diammooniumfosfaadi maailmaturu hind 2021. aasta novembris võrreldes eelmise aastaga tõusnud vastavalt 268 % ja 102 %. Kõrged energiahinnad koos COVID-19 tõttu tekkinud tarneahelate häiretega on suurendanud transpordikulusid ja lisanud pingeid kaubaturgudel. Viimased hakkasid 2021. aasta viimastel nädalatel leevenema, kui näiteks laevandus- ja kaubandusindeks *Baltic Dry Index* langes 2021. aasta detsembris 30 % võrra (merel mahtlastina veetava kauba kulud). Eurostati segasööda hinnaindeks oli 2021. aasta kolmandas kvartalis eelmise aasta näitajast keskmiselt 14 % kõrgem.

3. Üldiselt on inflatsioonisurve suurenenud: energia, tooraine ja väetiste hinnad on 2021. aasta esimesel poolel ja hiljem järsult tõusnud. ELi toiduainehindade inflatsioon on alates 2021. aasta aprillist veidi kiirenud, moodustades 2021. aasta novembris eelmise aastaga võrreldes 2,9 %. Toiduainehindade inflatsioon on endiselt üldisest inflatsioonimäärast (5,2 % samal perioodil) tunduvalt madalam. Kuigi EKP prognoosib 2022. aasta jooksul inflatsiooni, sealhulgas selle energiakomponendi järsku vähenemist, tuleks nende sektorite turusuundumusi tähelepanelikult jälgida.
4. Põllumajanduse ja kalanduse nõukogu kahel viimasel istungil juhtisid peaaegu kõik liikmesriigid sellele olukorrale tähelepanu, mainides sisendikulude suurenemise negatiivset mõju põllumajandustootjate kasumimarginaalidele nii veterinaaria- (söödakulud, energia jne) kui ka põllukultuuride sektoris (väetised, energia jne), ning paljud neist kutsusid üles võtma erakorralisi turumeetmeid. See kehtib eriti mõne sektori, näiteks sealihasektori puhul, kus sisendite, eelkõige sööda hinnatõus ja muudest teguritest tingitud suured tarded on viinud kasumimarginaalid kriitiliselt madalale tasemele või need kõrvaldanud.

Olukord peamistes sektorites

5. ELi 2021.–2022. aasta **teravilja**toodanguks prognoositakse praegu 291 miljonit tonni, mis on eelmise aastaga võrreldes 3,4 % rohkem (+4,1 % viie aasta keskmisega võrreldes), seda peamiselt tänu nisutoodangu taastumisele, mille maht on hinnanguliselt 130,6 miljonit tonni (+7,3 % viie aasta keskmisega võrreldes). Maisi toodanguks prognoositakse 69,4 miljonit tonni, mis on 2,1 % rohkem võrreldes eelmise aastaga (+3,1 % võrreldes viie aasta keskmisega). Arvestades sealiha tootmise vähenemist ELis, on söödanõudlus eelmise turustusaastaga võrreldes veidi väiksem, vähenedes 0,18 %. ELi teraviljahinnad on suure ülemaailmse nõudluse ja põllukultuuride halvenevate kasvutingimuste tõttu Lõuna-Ameerikas üldiselt kõrged. ELi õliseemnnetoodang 2021.–2022. aastal on hinnanguliselt 30,5 miljonit tonni. Pärast 2020.–2021. aastal toimunud langust peaks selline aastane 7 % kasv ELi turul pingeid leevendama, tagades suurema pakkumise, ehkki rapsiseemnete pakkumine jääb ilmselt väheste algvarude tõttu piiratuks. Kõrgetest hindadest hoolimata takistab mõnes liidu piirkonnas, näiteks Soomes ja Rumeenias, väike saak tootjaid sellest kasu saamast.

6. ELi 2021.–2022. aasta **suhkru**peedi saagikuse prognoos on eelmisest hooajast palju entusiastlikum ning ühtlasi 2,4 % suurem kui viie aasta keskmine, moodustades 75,4 tonni hektari kohta. Kuna ELi suhkrupeedi kasvupind on hinnanguliselt 1,5 miljonit hektarit, võib ELi suhkrutoodang ulatuda tervelt 15,7 miljoni tonnini, mis on 7 % rohkem kui eelmisel hooajal. Maailmaturu hinnad püsisid suhteliselt kõrged, samas kui ELi suhkruhind ületas 2017. aasta oktoobris võrdluskünnise, jõudes 417 euronit tonni kohta.
7. ELi **riisi**turg on suhteliselt vaikne, import on stabiilne, omamaised hinnad kõrged ja head ilmastikuolud on soodustanud head saaki septembris ja oktoobris. Riisi maailmaturgu iseloomustavad kõrged hinnad, väikesed kauplemismahud ja jätkuvad häired konteinerite nappuse, väga kõrgete transpordikulude, COVID-19 pudelikaelte (India, Tai, Vietnam ja Kambodža) ja poliitiliste protestide (riigipöörde järgne Myanmar) tõttu.
8. ELi **oliiviõli**toodang püsib 2021.–2022. aastal prognooside kohaselt 4 % allpool viimase turustusaasta taset, umbes 2 miljoni tonni juures (3 % alla viie aasta keskmise). Hoolimata suurematest voogudest USAsse jäi ELi oliiviõli eksport 2020.–2021. turustusaastal eelmise tasemega võrreldes tagasihoidlikuks, kuigi oli siiski 18 % suurem kui viie aasta keskmine. Varude suurenemine teatavates ekspordisihthohtades ja toitlustusteenuseid osutavate asutuste taasavamine peaks aitama eksporti suurendada, samal ajal kui ELi tarbimine võib varude nappuse ja keskmisest kõrgemate hindade tõttu väheneda. Mõnes liidu piirkonnas, nagu Horvaatia, mõjutasid sektorit lisaks üldisele kõrgete sisendihindade probleemile ebasoodsad ilmastikutingimused.
9. **Piima**turgu iseloomustab kindel nõudlus ning piiratud pakkumine kogu maailmas ja ELis. ELi keskmised toorpiima hinnad tõusid 2021. aasta igal kuul ja on nüüd kõrgeimal tasemel alates 2014. aasta märtsist. ELi piimatoodete hinnad on kõrgemad kui hiljutised ja keskmise tähtajaga võrdlusalused. ELi juustu- ja vadakupulbri eksport on sel aastal andnud parimaid tulemusi. ELi **piima**tootmine püsib 2021. aasta esimesel kümnel kuul stabiilsena. See väljendub piimatoodete sektori eri suundumustes: lõssi- ja täispiimapulbri, või, hapendatud piima ja joogipiima tootmine vähenes ning kontsentreeritud piima, juustu ja koore tootmine suurenes. ELi piimatoodete eksport püsib 2021. aasta esimesel kümnel kuul suhteliselt stabiilsena ning eri toodete puhul oli suundumus erinev: piimapulbri ja või eksport oli väiksem ning juustu, kondenspiima ja vadakupulbri eksport suurem. ELi toorpiima hinnad jätkasid oktoobris ja novembris tõusu, jõudes viie aasta keskmisest tasemest tunduvalt kõrgemale. Maailmaturul on ELi toodetest Cheddari juustu hind praegu kõige konkurentsivõimelisem, kuid täispiimapulbri ja või hind kõige kallim. Okeania hindadest on kõige konkurentsivõimelisem täispiimapulbri hind ning USA hindadest on kõige konkurentsivõimelisemad või ja lõssipulbri hinnad.

10. **Lihaturgudel** on ELi **veiseliharümpade** hinnad jätkuvalt positiivses suundumuses ning jäävad väga kõrgele tasemele, mida toetavad suur nõudlus ja piiratud pakkumine. Veise- ja vasikaliha kaubandusbilanss on mahult ja väärtuselt positiivne. **Searümpade** hinnakõvera madalaim tase on möödas ja põrsaste hinnad on tõusmas, kuid mõlemad on endiselt madalad. Tootjamarginaalid vähenesid veelgi, samal ajal kui ELi toodang eelmise aastaga võrreldes suurenes. ELi kaubandusbilanss on positiivne ja eksport on suur, kuigi eksport Hiinasse on aeglustumas. Isegi pärast jõulupühade lõppu ei ole mitmed liikmesriigid esitanud selgeid tõendeid selle kohta, et hinnakõvera madalaim tase on saavutatud ning et hinnatase on endiselt kriitiliselt madal, kuigi on mõned nõrgad märgid selle ümberpöördumisest. Peaaegu kogu ELis on sööda- ja energiakulude suurenemise mõju tugevalt tunda. Sellega seoses on mitu liikmesriiki, nimelt BG, CZ, DE, ES, HR, LV, HU, MT, PL, RO ja SK, taotlenud oma kirjalikes märkustes võimalikult kiiresti erakorralisi turumeetmeid või otsetoetust. BG juhtis tähelepanu vajadusele vältida varude turule laskmist ajal, mil hinnad näitavad mõningaid märke ümberpöördumisest. DE, ES, LT, PT, ja FI arvates õigustab olukord selliste algatuste jälgimist ja vastuvõtmist, mille eesmärk on ennetada tõsiseid häireid põllumajandusturgudel ja valmistada ette võimalikke tegevussuundi.
11. Alates oktoobrist on ELi **linnuliha** hinnad tõusnud, saavutades kõrge taseme suure sisenõudluse ja piiratud tootmise tingimustes. ELi ekspordi piiravad lindude gripiga seotud püsivad piirangud, samal ajal kui hiljutine haiguspuhangute laine (nt Portugalis) seab ELi ekspordi täiendava surve alla. Lisaks sellele teatavad mõned liikmesriigid, nagu Slovakkia, jätkuvalt suurenenud impordist Ukrainast. Olukorda tuleks tähelepanelikult jälgida. **Munahinnad** saavutasid sel aastal kõrgeima taseme pärast mitmeid nädalaid kestnud stabiilseid hindu, mida toetasid püsiv sisenõudlus, ekspordi kasv (+ 18 %) ja impordi vähenemine (-25 %). Keskmised hinnad on peaaegu 18 % kõrgemad kui eelmisel aastal, kuid siiski 3 % madalamad kui viie aasta keskmised. ELi **lambalihaturg** on pingeline ja varustuskindluse tagamiseks on tugev konkurents. Ülemaailmne jõulueelne nõudlus on veelgi tõstnud lambaliha hinda.

12. **Veinisektoris** on 2021. aasta kevadel ja suvel esinenud ebasoodsad ilmastikunähtused, mis vaheldusid külmadest üleujutusteni, ja nende ilmastikutingimustega seotud viinamarjahaigused mõjutanud ELi 2021. aasta veiniviinamarjasaaki. ELi 2021. aasta lõpptoodangut prognoositakse 13 % väiksemana kui eelmisel aastal. Eriti rängalt tabas külm Prantsusmaad, prognooside kohaselt vähendab see saaki 29 % võrra.

ELi veinieksporti väga suur kasv on siiski aidanud turul taastuda. Eksport jõudis turustusaastatel 2020–2021 rekordilisele tasemele (28,8 miljonit hektoliitrit, sealhulgas 4,1 miljonit hektoliitrit eksporditi Ühendkuningriiki), millele aitas kaasa COVID-19 piirangute lõdvendamine ja USA täiendavate tollimaksude peatamine. Mõnede piirangute taaskestamine HORECA sektoris muutuva COVID-19 pandeemia tõttu mitmes liikmesriigis tekitab lühiajaliselt mõningast ebakindlust.

13. **Puu- ja köögiviljasektori** turusuundumused on soodsad enamiku toodete puhul, kuid olukord õunaturul on mõnes liikmesriigis keerulisem. Õunasaak on ELis olnud suurem kui eelmisel aastal tänu üsna heale saagikusele Poolas, mis tekitab hinnasurvet ja suurendab töötlemiseks ettenähtud saagi osakaalu. Valgevene poolt alates 1. jaanuarist 2022 teatavatele põllumajandustoodetele kehtestatud keeld võib suurendada survet sellel turul, kuna õunad ja pirnid on kõige enam eksporditavad tooted. Poola eeldab, et arvestades Valgevene ekspordi suurt osakaalu Poola toodete koguekspordis, kannatab oluliselt paljude aiandustoodete eksport. ELi apelsinitootmine peaks ilmselt veidi vähenema, kuna seda mõjutavad Itaalia ebasoodsad ilmastikutingimused, kusjuures nõudlus värskete apelsinide järele asendab jätkuvalt töödeldud apelsinimahla tarbimist. Mis puudutab rahvusvahelist puu- ja köögiviljakaubandust, siis pärast rekordaastat 2020 on kaubavooge mõnevõrra mõjutanud Brexit: olukord taastus 2021. aasta rasketest esimestest kuudest ja eksport kolmandatesse riikidesse on esimese kaheksa kuu jooksul võrreldes eelmise aastaga lõpuks vähenenud vaid 4 %. Siiski on endiselt tähelepanu keskmes kaubavoog Ühendkuningriigiga, võttes arvesse ka seda, et Ühendkuningriik peaks pärast mitmeid edasilükkamisi kehtestama 2022. aasta keskpaigaks ELi eksportijatele täieliku piirikontrolli ja sertifitseerimisnõuded.

Kokkuvõtvad märkused

14. Kuigi paljude toiduainete hinnad on mitmel põhjusel rekordiliselt kõrged, on tootjamarginaalid mitmete toodete, eelkõige sealihaga puhul jätkuvalt suure surve all, mis on tingitud eelkõige suurtest sisendkuludest. Komisjonil palutakse eespool esitatud teavet täiendada, eelkõige seoses negatiivse olukorra leevendamiseks võetud meetmetega, ning liikmesriikidel palutakse kommenteerida, kas nad peavad võetud või kavandatud meetmeid rahuldavaks.
-